

ಶಾಂತರಸ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕು, ಬಡತನ ಮತ್ತು ಗಜಲ್‌ಗಳ ವಿಡಂಬನೆ

ಶಿವಗಂಗಾ U. ಬಿಲಗುಂದಿ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ.

ಶಾಂತರಸ ಎಂಬುದು ಶ್ರೀ ಶಾಂತಯ್ಯನವರ ಕಾವ್ಯನಾಮವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಗೈದವರು. ಇವರು ರಾಯಚೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಂಚೇರಾಳದಲ್ಲಿ ೧೯೨೪ರಂದು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಚನ್ನಬಸವಯ್ಯ ತಾಯಿ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಮ್ಮ. “ ‘ಶಾಂತರಸ’ ಎಂಬುದು ಕಾವ್ಯನಾಮ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಶಾಂತಯ್ಯ ಹೀರೆಯರು. ಜೇಗರಕಲ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಚೇರಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನೆತನವನ್ನು ಜೇಗರಕಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ವರ್ಷದ ಮಗು ಇರುವಾಗಲೇ ಶಾಂತಯ್ಯ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಕ್ಕ ಬೂದೆಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಅಜ್ಜಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರು”^೧ ಇವರು ಎಂ.ಎ. ಪದವೀಧರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಪ್ರೌಢ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಿವೃತ್ತರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಶಾಂತರಸರು ಕವಿಗಳಾಗಿ, ಕಥೆಗಾರರಾಗಿ, ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿ, ಚಿಂತಕರಾಗಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು ‘ಮುಸುಕು ತೆರೆ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶಾಂತರಸ ಅವರ ಕವನಗಳಾಗಿ ಏನೂ ಬೇಡ, ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಬಿಸಿಲು, ಗಜಲ್ ಎಂಬುವುದು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಯಾವ ಆದರ್ಶವೂ ನನಗೆ ಬೇಡ
ಯಾವ ಧರ್ಮ ಯಾವ ಕಟ್ಟಳೆಯೂ ನಾನೊಲ್ಲೆ
.....
.....

ನಾನು ನನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂದಿರುವೆ”^೨

ಯಾವ ದೈವ್ಯವೋ, ಬೇಡ, ಯಾವ ಧರ್ಮವೂ ಬೇಡ, ಉಪದೇಶದಿಂದ ನನಗೆ ಹೊರಸಬೇಡ, ಯಾರ ಅಂಗೈಯನ್ನು ನನ್ನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಏನು ಬೇಡ ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬದುಕು ಬೇಕು. ನನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೈಗಳ ಸಹಾಯವೂ ಬೇಡ ಮೇಲು - ಕಿಳಾ ಎನ್ನುವುದು ಬೇಡ ಅಜ್ಜ ನೆಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡವೂ ಬೇಡ ಅಮ್ಮನ ಕಟ್ಟಿರುವ ಬುತ್ತಿಯೂ ಬೇಡ, ಅಪ್ಪನ ಧೈರ್ಯವೂ ಬೇಡ ಏನೂ ಬೇಡ ನಾನು ನನ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಡೆಯ ಬೇಕೆಂದಿರುವೆ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡಿ ಎಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಅಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ
ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗುವ ಹಂಬಲದವಿಲ್ಲ
.....
.....

ನಾನೇ ನಾನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂದಿರುವೆ”^೩

ಅಜ್ಜ, ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ಇವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರವು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ನಾವು ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾರಂಭವೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚು ಹಂಬಲವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಹೊಸದಾಗಿ, ಹೊಸ ನೀತಿ-ನಿಯಮ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸವು ಇಲ್ಲ ಇಂತಹ ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಲೋಕ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. “ಒಂದನಾಡ ಹೋಗಿ, ಒಂಬತ್ತನಡಿ” ಯಾಗಿ ಹದಗೆಟ್ಟ ಅದರ ಮಹತ್ವವು ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನದು ಬೇಡ ಮುಂದೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂದಿರುವೆ ಸುಮ್ಮನೆ

ಬದುಕಬೇಕು. ನಾನು ನಾನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆ. ಇದು ಮಾನವ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಹೊತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ ಬಯಲು ಆವಿಯಂತೆ
 ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟ ನೆಲೆ ತೇಕುತ್ತಿದೆ.

.....
 .....
 ಇವರು 'ಪಡೆದು ಬಂದವರು' ”^೪

ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಉರಿಯುವುದು ಬಿಸಿಲು. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ಬೇವಿನ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರುಕೂಡ ಈ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸೇದ ಸಿವ್ಯಗಳಂತೆ ಆಗಿ ಕೈಕಾಲು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರೆ, ಬಡವರು, ಕೂಲಿಕಾರರು ರೈತಾಪಿ ಜನರು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸವೆಸುವರು. ಶ್ರೀಮಂತರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾನು ತಂಪು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಿಸಿದ ಕಡಲೆಬೇಳೆ ತಿಂದು. ಬೆಲ್ಲದ ಪಾನಕ ಕುಡಿದು ತಣ್ಣಗಿರುವರು ಇವರು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಬಂದ ಶ್ರೀಮಂತರು.

“ಮುರುಕು ಗುಡಿಸಲಲಿ ಕುಡಿಯಲು
 ಮುಕ್ಕು ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಬಿಕ್ಕುವ

.....
 .....
 ತಳಬಣಗಿ ನೀರಡಿಸಿ ಅಳುತ್ತಿದೆ.”^೫

ಬಿದ್ದಿರುವ ಗುಡಿಸಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಬಿಕ್ಕುವ ಮಕ್ಕಳ ಪರದಾಟವನ್ನು ನೋಡದೆ ಅಸ್ವಶ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಲು ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಓಡಿ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ಬೇಡಿದಳು. ಆಗ ಶ್ರೀಮಂತರು ನಮಗೆ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ಸೇದಿಹಾಕುವುದು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೊಡವನ್ನು ತಾವು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರು. ಬಾವಿಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂಗಲಾಭಿಕೊಂಡು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ವಾಸಪ್ಪನೊಬ್ಬ ಹಿಯಾಳಿಸಿ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯ ಮಾತನಾಡಿ ಹೋದನು. ಮತ್ತೆ ದ್ಯಾವಮ್ಮನ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಬದುಕಲು ನೀರು ಹಾಕಿದಳು. ಈ ವೈಷಮ್ಯ, ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇರುವ ತಾರತಮ್ಯ, ಜಾತಿಭೇದ ಮಾಡುವ ಗುಣ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು ತಿಳಿಯುವುದು. ನಾವು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ 'ಸರ್ವೇಜನಾ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆಯೇ ವಿನಹ ಇದರಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ಹಾಗೂ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ತುಡಿದ ಕವಿ ಭಾವವು ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.

“ನೆತ್ತರುಣುತಿಹ ಭೂಮಿ ನಂಜು ಕಾರೀತೆಂದು ಬರಿದೆ ಭಯ ಬೇಡ
 ನಳನಳಿಪ ತನಗಂಪ ಹೊಗಳನು ನಗಿಸುವುದು ಬಂದ ಭಯಬೇಡ

.....
 .....
 ಕಾಲ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಕ್ರೌರ್ಯವನು ದಹಿಸುವುದು ಬರಿದೆ ಭಯಬೇಡ”^೬

ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು, ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನಗಳು ಭಯ, ರೋಷ, ಆವೇಷ ಕಿಚ್ಚು, ಕೋಪ-ತಾಪ, ವೈಭವ ಮುಂತಾದವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದುಃಖದಡೆಗೆ, ಆಶಾಂತಿಯಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಆತ ಮುಕ್ತ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಆತ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಇಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹಣೆಬರಹ ಎನ್ನಬಾರದು. ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ನಮ್ಮನ್ನಾರೂ ಮೇಲು ಎತ್ತಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಬೇಕು. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಷ್ಟ-ಸುಖಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸಾವು ಬಂದರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸದೇ ನಗುನಗುತ್ತ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಬೇಕು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಶಾವಾದಿಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ಕವಿಯು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ೧. ಜಿ.ಎಸ್.ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ : ಸಾಲುದೀಪಗಳು ಪು ೪೦೪
- ೨. ಡಾ. ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರ : ಪು ೯
- ೩. ಡಾ. ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರ : ಪು ೯ - ೧೦
- ೪. ಡಾ. ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರ : ಪು ೧೧
- ೫. ಡಾ. ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರ : ಪು ೧೧

೬. ಡಾ. ವ್ಹಿಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರ : ಪು ೧೩
೭. ಡಾ. ವ್ಹಿಜಿ. ಪೂಜಾರ: ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಆಯ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರ : ಪು ೧೩

ಶಿವಗಂಗಾ U. ಬಿಲಗುಂದಿ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗುಲಬರ್ಗಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಗುಲಬರ್ಗಾ.